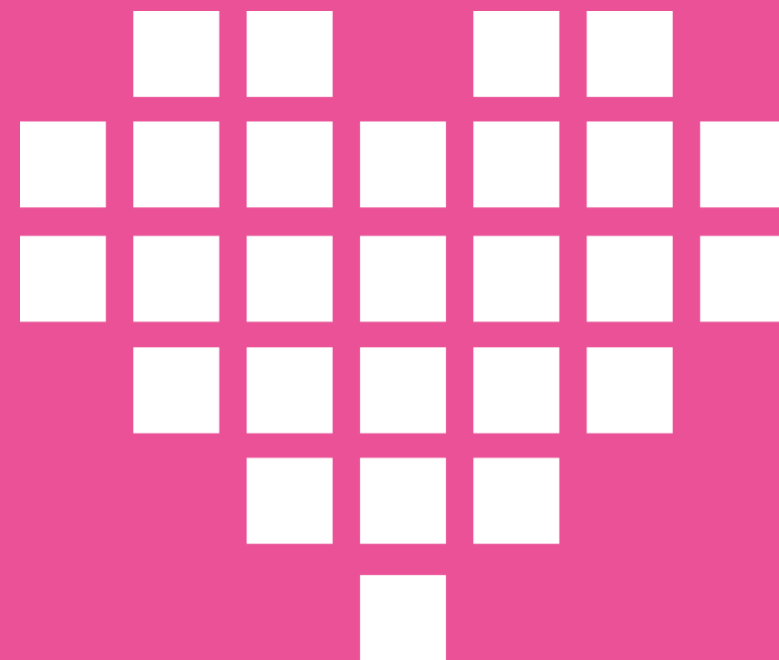

Toimiva palveluketju lapsen rikoskierteen katkaisemisen tukena – kehittämistyön tuloksia

Ri-O-hanke (alaikäisten hankeosuus) 12.3.2024

Päivi Korhonen, hankekoordinaattori

Tässä esityksessä: Ri-O -hankkeen alaikäisten hankeosuuden kehittämistyö Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella

- Rikoserityinen osaaminen lapsiperheiden sosiaalityön ja lastensuojelun palveluissa
- Alaikäisen rikosprosessi palveluketjuksi
  - Palveluketjun kuvaamisen lähtökohdat,
  - Tavoitteet,
  - Työskentelytapa,
  - Kirjallinen tuotos (työn alla)
- Hanke päättyy – jatkotoimet

Rikoserityinen osaaminen hyvinvointialueen lapsiperheiden ja lastensuojelun sosiaalityön palveluissa

1

Kohtaa

- Perhe keskiöön
- Systemisyys
- Traumatietoisuus
- Motivointiosaaminen
- Toivon ylläpito

2

Ymmärrä prosessi

- Tunne omat tehtäväsi palveluketjussa
- Tunnista mahdollisuutesi vaikuttaa!

3

Liity muihin

- Kysy, ellet tiedä
- Kokoa verkosto
- Ihmettele yhdessä

Alaikäisen rikosprosessi palveluketjuksi – kuvaamisen vaiheet

- Havainnot hankkeen aikana:
  - Rikosprosessin tuntemus hyvinvointialueella kaipaa vahvistamista
  - Alaikäisen rikosprosessiin liittyvä viranomaisten välinen työnjako kaipaa selkiyttämistä, viranomaisten välinen yhteistyö vahvistamista
  - Tunnistettu kehittämistä vaativia kohtia, joita työstämällä saadaan palvelut sovitettua sujuvammin yhteen.
- **Oivallus:** rikosprosessi voidaan kuvata palveluketjuna (tuki hva:n asiantuntija- ja kehittämispalveluista)
- **Työskentelytapa:** palveluketju kuvataan viranomaisten lakisääteisten työprosessien pohjalta, tukena eri toimijoiden haastattelut ja monitoimijainen työpajaprosessi (2023-2024)
- **Käsitteistö:** [Palvelukokonaisuuksien ja -ketjujen määrittelyn, ohjauksen ja seurannan käsikirja \(julkari.fi\)](#) (THL 2020)

Alaikäisen rikoksesta epäillyn rikosprosessi palveluketjuna

...Eli palvelujen saumattomana prosessina, jonka tavoitteena on saavuttaa asiakkaiden elämäntilanteessa tai terveydentilassa toivottu muutos.

Asiakasryhmä: Rikoksilla oireilevat alaikäiset (15-17-v.)

Viranomaistoimijat: Lapsiperheiden sosiaalityön ja lastensuojelun palvelut, poliisi, syyttäjä, tuomioistuin ja Rikosseuraamuslaitos.

Yhteinen tavoite: Rikoskierteen katkaisu

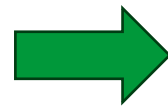
Rikoksilla oireilevan alaikäisen palvelukokonaisuus ja -ketju

Rikoksilla oireilevan alaikäisen palvelukokonaisuus

Palvelukokonaisuus sisältää hyvinvointialueen, sairaanhoitopiirin, kunnan, valtion sekä järjestöjen ylläpitämät palvelut, joiden avulla voidaan vaikuttaa lasten ja nuorten rikosoireilulle altistaviin olosuhteisiin.

Rikoksilla oireilevan alaikäisen palveluketju

Palveluketjussa fokus tarkentuu rikoksesta epäillyn alaikäisen rikos- ja oikeusprosessin aikaisiin viranomaisprosesseihin ja niiden yhteensovittamiseen.

Asiakkaalle muodostuu oma palvelupolku, johon sisältyy tarpeen mukaan palveluita palvelukokonaisuudesta ja -ketjusta.

Palveluketjussa kuvataan rinnakkaiset viranomaisprosessit

Palveluketjuun kuvataan hva:n sosiaalityön tehtävät rikosprosessin aikana, perehdyttämisen ja johtamisen tarpeisiin sekä monialaisen yhteistyön sujuvoittamiseen.

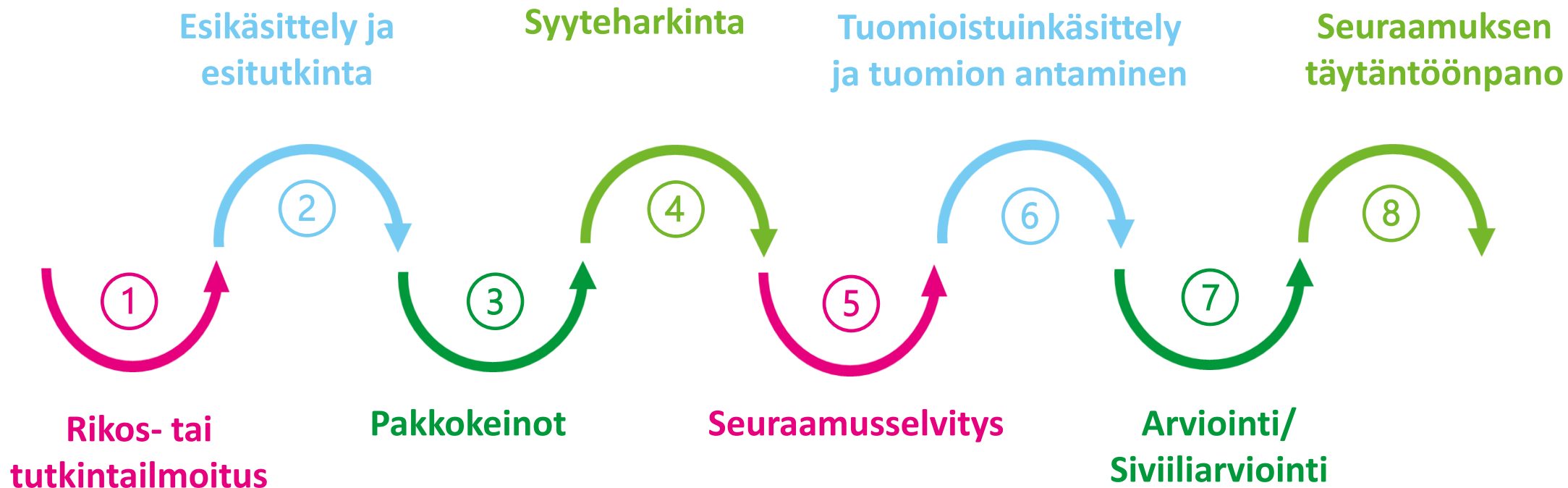
Palveluketjussa kuvataan rikosprosessi ehdottomaan vankeustuomioon saakka. Asiakkaista valtaosan palvelupolut päättyvät ketjun varhaisemmassa vaiheessa.

Rikoksilla oireilevan nuoren palveluketju

Palveluketjun eteneminen

Rikoksilla oireilevan alaikäisen palveluketju ja -kokonaisuus

Käsitteiden määrittely

- Desistanssi
- Rikos- tai tutkintailmoitus
- Esikäsitteily ja esitutkinta
- Kiinniotto – pidätys – vangitseminen
- Pakkokeino
- Syyteharkinta
- Seuraamusselvitys
- Tuomioistuinkäsittely
- Siviiliarviointi
- Seuraamuslajit... ym.

Palveluketjun vaiheet ja toimijoiden vastuut 1/4

VAIHE	1. Rikos- tai tutkintailmoitus	2. Esikäsittely ja esitutkinta
ASIAKAS perheineen	Epäiltynä rikoksesta	Kuulustellaan (huoltajalla puheoikeus). Alaikäistä on kohdeltava ikänsä ja kehitystasonsa edellyttämällä tavalla.
POLIISI	<p>Poliisi tekee lastensuojeluilmoituksen, kun alaikäistä epäillään rikoksesta.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Akuutit tilanteet: Partio soittaa sosiaali- ja kriisipäivystykseen • Muut rikos- ja tutkintailmoitukset: Is-ilmoitus tehdään poliisilaitoksella	<p>Poliisi päättää esitutkinnan toimittamisesta, rajoittamisesta tai keskeyttämisestä, ohjaa mahdollisesti jutun sovitteluun. Esitutkinta on toimitettava kiireellisesti alaikäisyydestä johtuen. Poliisi kuulustelee nuoren.</p>
HYVINVOINTIALUE	Sosiaalityön palveluissa arvioidaan ilmoituksen kiireellisyys ja lapsen palvelutarve, käynnistetään tarvittaessa tukitoimet ja/tai seurataan lapsen kokonaistilannetta.	Sosiaalityöntekijä tai nuorten oikeusedustuksen (noe) sosiaaliohjaaja osallistuu lapsen kuulusteluun. Lapsen vastuusosiaalityöntekijä saa tiedoksi esitutkintapöytäkirjan päätössivut.
Ohjeet ja muut materiaalit		Sopimukset/työnjako kuulusteluihin osallistumisesta Avustajan hankkiminen nuorelle Sovitteluun ohjaaminen

Palveluketjun vaiheet ja toimijoiden vastuut 2/4

VAIHE	3. Pakkokeinot	4. Syyteharkinta
ASIAKAS perheineen		
POLIISI, SYTTÄJÄ, RISE, KÄRÄJÄ- OIKEUS	Rikoksen selvittämisen ja oikeudenkäynnin sekä rangaistuksen täytäntöönpanon turvaamiseksi. <ul style="list-style-type: none"> • kiinniotto, pidättäminen, matkustuskielto (poliisi) • tehostettu matkustuskielto, vangitseminen (käräjäoikeus)	Syyttäjä voi pyytää lisätutkintaa, tehdä päätöksen syyttämättä jättämisestä, määrätä lievässä tapauksessa itse sakon/huomautuksen tai nostaa syytteen ja laatia haastehakemuksen käräjäoikeudelle.
HYVINVOINTI- ALUE	Sosiaalityöntekijä ja/tai nuorten oikeusedustus osallistuu pakkokeinokäsittelyyn. Laitos osallistuu pakkokeinojen valvontaan, jos lapsi on sijaishuollossa.	Tarvittavat tukitoimet
Ohjeet ja muut materiaalit	Pakkokeinot - Tuomioistuinlaitos (oikeus.fi)	Rikosasian käsittely Syyttäjälaitos (syyttajalaitos.fi)

Palveluketjun vaiheet ja toimijoiden vastuut 3/4

VAIHE	5. Seuraamusselvitys	6. Tuomioistuinkäsittely ja tuomio
ASIAKAS perheineen	Kutsutaan haastatteluun selvityksen laatimiseksi. Myös huoltajaan yhteys.	Vastaajana oikeudenkäynnissä (huoltajalla puheoikeus)
SYYTTÄJÄ RISE TUOMIO- ISTUIN	Syyttäjä pyytää Rikosseuraamuslaitosta laatimaan nuoresta seuraamusselvityksen, jos vankeustuomio on mahdollinen.	Oikeudenkäynti
HYVINVOINTI- ALUE	Yhdyskuntaseuraamustoimiston työntekijä pyytää sostt:ltä tietoja seuraamusselvityksen laatimiseksi. Sostt antaa tiedot kirjallisesti, puhelimitse tai yhteisessä tapaamisessa.	Sostt/Noe osallistuu käsittelyyn. Noe kokoaa lausuman oikeudenkäyntiin kuullen vastuusostt:n kannan tai asiakirjojen perusteella. Olennaista nuoren nykytilanteen kuvaus & kannanotto seuraamukseen. Sostt:llä oikeus saada tuomio tiedoksi. Toimenpiteet nuoren tukemiseksi tuomion täytäntöönpanoa odotettaessa?
Ohjeet ja muut materiaalit	"Tietopyyntö sosiaaliviranomaiselle" -malli	Oikeudenkäynnin vaiheet - Tuomioistuinlaitos (oikeus.fi)

Palveluketjun vaiheet ja toimijoiden vastuut 4/4

VAIHE	7. Arviointi/siviiliarviointi	8. Seuraamuksen täytäntöönpano
ASIAKAS perhei- neen	Osallisena arvioinnissa ja rangaistusajan suunnitelman laadinnassa.	
RISE YM.	Arviointi ja rangaistusajan suunnitelma tehdään asiakasarviointi -yksikössä jos tuomiona ehdoton vankeus. Siviiliarviointi, jos vankeuteen saavutaan siviilistä.	Sakkorangaistusten täytäntöönpano: Oikeusrekisterikeskus ja ulosottoviranomaiset. Vankeusrangaistukset ja yhdyskuntaseuraamukset: Rikosseuraamuslaitos (vankilat ja yhdyskuntaseuraamustoimistot).
HYVINVOINTI- ALUE	Vastuusosiaalityöntekijä osallistuu arviointiprosessiin (kuullaan siirroissa).	Yhdyskuntaseuraamukset – sostt:n ja YKS-työntekijän yhteistyö Vankeus – sostt:n yhteistyö asiakasarviointiyksikön sekä vankilan kanssa
Ohjeet ja muut materiaalit	Asiakasarviointiyksikkö - Rikosseuraamuslaitos	”Alaikäinen vankilassa –ohjeistus sosiaalihuoltoon” (Helsingin vankila 2024) (Alaikäinen vanki –ohje Risessä päivitettävänä)

Palveluketjun tavoitteet ja ohjaavat periaatteet

Palveluketjun tavoitteet

- Rikoksista irtautumisen tukeminen, syrjäytymiskierteen katkaisu (koko perhe huomioon)
- Nuoren prosessuaalisen oikeudenmukaisuuden tunteen vahvistaminen
- Palveluiden yhteensovittaminen, resurssien tehokkaampi käyttö, työn sujuvuus
- Turvalliset siirtymät nivelvaiheissa

Palveluketjun ohjaavat periaatteet

- Asiakaslähtöisyys, ihmisarvon kunnioitus, lapsen oikeudet
- Riskitekijöiden tunnistaminen ja suojaavien tekijöiden vahvistaminen (kuntoutus ja ratkaisut keskiössä)
- Palveluiden oikea-aikaisuus ja oikeatasoisuus
- Monitoimijaisuus, dialogisuus, osallisuuden vahvistaminen, toimijoiden yhteinen tieto
- Luottamus ja läpinäkyvyys

Ri-O -hanke päättyy, kehittäminen jatkuu

Rikoserityisen osaamisen kehittäminen ja koordinointi on nostettu keskeiseksi toimenpiteeksi Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella

- Hanke suosittaa hyvinvointialueelle pysyviä rakenteita viranomaisten yhteistyön sekä rikoserityisen osaamisen ylläpitämiseksi
- Palveluketjun kuvaus jää hyödynnettäväksi perehdytysmateriaalina
  - Täsmennyksiä vielä kevään aikana
  - Kehittäminen jatkuu monitoimijaisena yhteistyönä

Kiitos!

paivi.korhonen@vakehyva.fi

